

Поэтому существует минимум, где вмешательство государства для формирования экономической безопасности просто необходимо. Прежде всего, компетенция деятельности государства зависит от правовой базы, в которой функционируют предприятия. Государство также должно проводить инвестиционную и кредитную политику, которая бы учитывала весь спектр потенциальных инвесторов. Она призвана заботиться о развитии инфраструктуры поддержки инновационного предприятия.

Сегодня девальвация гривны, рост инфляции, дефицит государственного бюджета, внушительные суммы внутренних и внешних долгов значительной части государственных предприятий ослабляют экономическую безопасность предприятия. Поэтому для гарантирования развития предприятия необходимо приложить много усилий, принимая эффективные решения, связанные с выходом из этой ситуации.

1.Патрикеев А.В. Методы управления предпринимательским риском в современных условиях // Дайджест. Финансы. – 2000. – С.23.

2.Пермяков С.Б., Петров А.И. Малые научно-технические фирмы (зарубежный и отечественный опыт). – М.: Знание, 1990. – 540 с.

3.Производство – Финансы – Банки / Под ред. В.К.Сенгачева. – М.: ОАО «Финстатинформ», 1998. – 720 с.

4.Энциклопедия малого бизнеса, или как вести свое дело. – М.: Книга Интернэшнл, Одиссеи, 1994. – 347 с.

Получено 07.12.2005

УДК 330.101.541

Є.П.ДАНИЛЬЧЕНКО, І.А.ОСТРОВСЬКИЙ, кандидати екон. наук,
О.А.ШЕКШУЄВ

Харківська національна академія міського господарства

СТРУКТУРНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ЗРУШЕННЯ І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Аналізуються особливості впливу макроекономічних структурних зрушень на процес інвестування і розвитку будівництва в Україні, можливості використання показників динаміки будівельного виробництва як індикаторів стану національної економіки.

Розвиток будівельної галузі є багатоаспектним феноменом. Йдеться про складну систему технологічних, макро-, мікро- і мегаекономічних, соціальних, інституціональних та інших елементів. Макроекономічна складова проявляється в комплексі прямих і зворотних зв'язків, власне будівництва і національної економіки в цілому. Наприклад, прогнози економічного розвитку країни можуть спиратися на систему так званих поточних індикаторів. Динаміка показників розвитку будівництва є одним із зазначених індикаторів. Таким чином, не

викликає сумніву актуальність аналізу взаємовпливу параметрів макроекономічних і будівельних (галузевих) зрушень.

Розгляду проблем індикації макроекономічного розвитку, зокрема, впливу показників динаміки будівництва, присвятили свої роботи А.Блинов, В.Гесць, І.Крючкова, В.Сиденко, С.Смирнов [1-5] та інші сучасні вітчизняні й іноземні вчені. Одночасно різко актуалізувалися дослідження проблем будівництва, насамперед, житлового.

Слід зазначити, що залишається проблемною спроба поєднати тенденції розвитку будівництва в нашій державі з макроекономічним станом (рухом ВВП, поточного споживання, заощаджень, інвестицій та ін.). В одних випадках аналізується статистика будівельної галузі протягом років незалежності, в інших робиться спроба поширити на нашу економіку іноземний досвід реформування галузі. Значно поширилися дослідження впливу кредитно-фінансових важелів на розвиток житлового будівництва (іпотека, цінні папери, мікрокредитування та ін.). Оцінки перспектив зазначеної сфери досить суперечливі. Але вивчення протилежних поглядів, узагальнення підходів і використання традиційних макроекономічних інструментів дозволяють зробити деякі важливі висновки.

Дана робота ставить метою проаналізувати сучасний взаємозв'язок структурних зрушень у нашій економіці з станом і перспективами розвитку будівництва, а також запропонувати можливості використання економічних параметрів будівництва як поточних індикаторів.

Спочатку розглянемо особливості економічного розвитку держави в 2005 р. Дуже характерними стали значні структурні зрушення як у розподілі доходів між населенням, державою і підприємствами, так і в розподілі прибутку між різними видами діяльності. Якщо у першому півріччі 2004 р. наявні доходи населення складали 55,8% від обсягу ВВП, то в аналогічному періоді 2005 р. – 65,9%. Відповідно споживчий сегмент внутрішнього попиту наблизився до 85%. Одночасно підвищився рівень заощаджень у наявному доході (відповідно з 1,7 до 10,1%) [2, с.8]. Виникає питання: за рахунок чого домашні господарства отримали таку зростаючу частку національного пирога? Аналіз дає відповідь: по-перше, за рахунок коштів державного бюджету і відповідно зменшення державного інвестування; по-друге, за рахунок платежів нефінансових підприємств і установ, які також перерозподіляються через державний бюджет.

Одночасно зареєстровано трикратне зниження темпів приросту реального ВВП (з 12,1% у першому півріччі 2004 р. до 4,0% у відповідному періоді 2005 р.). Але це структурно неоднозначно відобразилося

на різних галузях. Підвищили прибутки більше ніж у два рази підприємства з виробництва коксу і продуктів нафтопереробки при одночасному зниженні валового випуску на 5%. Ще більше вражає 13-кратне підвищення прибутків підприємств з виробництва неенергетичних матеріалів при піднесенні величини валового випуску лише на 9%. Таке стало можливим, насамперед, за рахунок зростання цін. Наприклад, будівельні матеріали додали у ціні 28% тільки за 6 місяців 2005 р. [2, с.8].

Подорожчання сировини погіршило структурні характеристики економіки країни. У загальному обсязі виробництва відбувається деіндустріалізація, скорочення частки високотехнологічного сегменту і загальне погіршення показників динаміки будівництва. Протягом січня-червня 2005 р. скоротилися і виробництво, і прибутки будівельних підприємств (відповідно на 5,8 і 22,4% [2, с.8]). Якщо в 2004 р. приріст реального ВВП приблизно на 12% був забезпечений, зокрема, внеском будівництва в розмірі 1,1%, то за перше півріччя 2005 р. від'ємна цифра зазначеного внеску склала 0,3%, що сприяло зниженню загального приросту ВВП до 4,0% [1, с.37]. Таким чином, спад у будівництві оперативно проілюстрував погіршення макроекономічної динаміки й став яскравим індикатором потенційних проблем. Така гнучка реакція будівельної галузі характеризує, насамперед, очевидну інвестиційну кризу. Адже саме приплив інвестицій протягом 2000-2004 рр. втілювався у першу чергу в суттєве пожвавлення ділової активності суб'єктів будівельного виробництва. І навпаки, проблеми з внутрішнім інвестуванням, насамперед, позначилися на стані капітального будівництва. Будівельна галузь найбільш оперативно зазначила, що в підсумку структурних зрушень уповільнилося, а для інвестиційно-орієнтованих виробництв зупинилося зростання інвестиційного попиту. Це спільно із зниженням ділової активності держави звузило ринок профільної продукції та його роль в економічному розвитку.

Слід підкреслити, що роль параметрів будівельного виробництва як поточного індикатора є наочною з точки зору швидких змін у динаміці. Суттєве погіршення показників розвитку підкреслює надмірні й не до кінця прораховані дії уряду з підвищення споживчих витрат за рахунок скорочення держбюджетної інвестиційної складової. Висока динаміка наповнення бюджету, зростання витрат на оплату індивідуальних і колективних послуг, скорочення капітальних вкладень дають підставу вважати, що значні виплати на користь домогосподарств обумовили підрив позицій інновацій та капітального будівництва. У підсумку зростання доходів домогосподарств купівля товарів і послуг населення зросла майже на третину. Але вітчизняні виробники не ма-

ють необхідних сум кредитів та інвестицій. Вони не здатні покращити динаміку адекватно попиту. Тому зростає роль імпорту, зокрема, будівельних матеріалів, споживчих благ, що витісняє національну продукцію. Таким чином, з одного боку, спостерігається зниження рівня національних заощаджень, з іншого – посилюється імпортна складова на внутрішньому споживчому ринку.

Подолання негативних явищ загального і галузевого характеру повинно спиратися, на нашу думку, на комплекс дій, зокрема, макроекономічного та інституціонального характеру. Своєрідний соціальний популізм, закріплений у цифрах держбюджету 2005 р., необхідно подолати в бюджеті 2006 р. Надія на лавину іноземних інвестицій, здатних замінити внутрішні вкладення, поки що не виправдовується. Тому треба у новому році переглянути частку державного інвестування в бік збільшення. Одночасно спроби реприватизації підірвали довіру внутрішніх і зовнішніх інвесторів, що потребує додаткових політичних, дипломатичних і юридичних гарантій недоторканості власності суб'єктів, які діяли й діють у правовому полі держави. Важливим інституціональним кроком може стати вступ до СОТ, що підвищить конкурентні засади в сфері послуг і будівництва, зокрема.

Треба відзначити необхідність участі в масштабних міжнародних проектах, наприклад, у можливому прийнятті матчів першості Європи з футболу 2012 р. Досвід інших країн нагадує про бум у будівництві й побутовому і житлово-комунальному обслуговуванні під час підготовки до зазначених подій. Йдеться не тільки про спортивні об'єкти, а і про міську інфраструктуру в цілому. Тисячі туристів і журналістів з багатих європейських країн повинні перебувати в належних умовах, що вони підтвердять значними грошовими потоками на користь господарів першості. Як правило, подібні турніри рентабельні, що підкріплюється не лише грошовими надходженнями, а і наявністю об'єктів нерухомості високого класу. Крім того, підготовчі заходи можуть спиратися на кредити, спонсорські пожертвування, збори на розміщення реклами та інші засоби фінансування.

Зробимо висновки:

1. Структурні зрушення в доходах, які призвели до змін споживчої та інвестиційної складових у внутрішньому попиті, здатні ще більше погіршити макроекономічну динаміку країни.

2. Змінилася структура доходів підприємств за видами діяльності. Це знижує і без того слабе інвестування високотехнологічних підприємств і капітального будівництва. Крім того, відбуваються негативні зрушення у структурі національного виробництва і експорту, а також посилення позицій імпортних товарів.

3. Будівництво становиться своєрідним індикатором, віддзеркалюючи позитивні й негативні зсуви в економічному стані України.

4. Поліпшення інвестиційного клімату нашої країни повинне спиратися на гарантії прав власності, стимулювання конкурентного середовища, участь у великих міжнародних проектах, які стимулюють прискорене зростання обсягів будівництва.

1.Блинов А. Тлеющий рост // Эксперт Украина. – 2005. – №33. – С. 36-40.

2.Економіка України за 1-е півріччя 2005 року // Урядовий кур'єр. – 26 липня 2005.

3.Перехідна економіка / За ред. В.Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.

4.Сиденко В., Крючкова И. Макроструктурные сдвиги в украинской экономике в контексте интеграционных процессов // Зеркало недели. – 2003. – №24. – С.8.

5.Смирнов С. Система опережающих индикаторов // Вопросы экономики. – 2001. – №3. – С.23-42.

Отримано 01.12.2005

УДК 330.341.1 : 330.322

Л.О.КИЗИЛОВА, канд. екон. наук, А.В.БУРДУН

Харківська національна академія міського господарства

ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Досліджується динаміка інвестиційної діяльності та наслідки відміни пільг, які надавались іноземним інвесторам на території міста. Пропонуються заходи щодо поживлення інвестиційної діяльності.

В ринкових умовах підприємства, як правило, бюджетними коштами не наділяються. Важливу роль в розширенні обсягів виробництва, оновленні матеріально – технічної бази, інноваційному розвитку, реалізації довгострокових програм з тривалими строками окупності відіграють інвестиції.

Термін “інвестиція” походить від лат. “investire”, що означає “наділяти”. У більш широкому тлумаченні інвестиції – це вкладення капіталу з метою наступного його збільшення. Приріст капіталу має бути достатнім для того, щоб компенсувати інвесторові відмову від використання наявного капіталу на споживання у поточному періоді, нагородити його (інвестора) за ризик, відшкодувати втрати від інфляції у майбутньому [8].

Дж. Кейнс вважав, що за допомогою держави можна забезпечити стійкий приріст інвестицій, динаміка яких залежить від того, наскільки високим і надійним виявиться майбутній приріст прибутків [7].

Як минулого десятиліття, так і сьогодні в Україні в цілому й, зокрема, у Харківській області актуальною залишається проблема стиму-